

2 octombrie 1911 Zimnicea, Teleorman - 17 februarie 1971 București

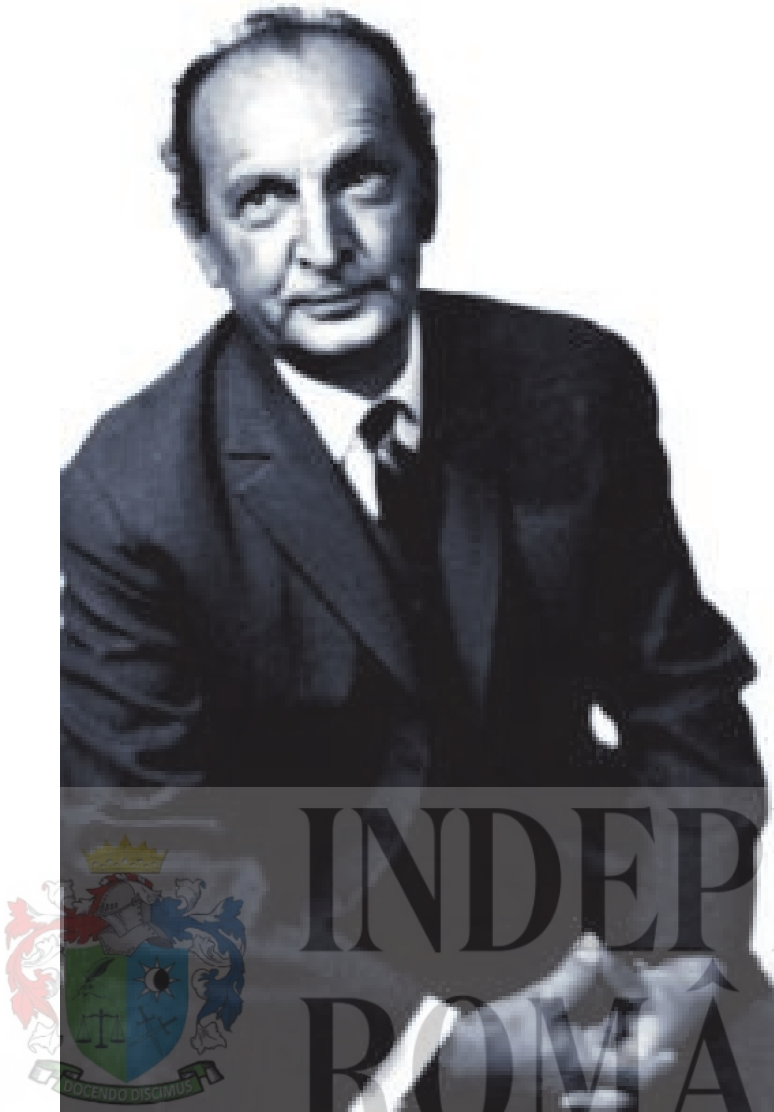
Miron Radu Paraschivescu a fost poet, eseist, creator de piese de teatru, publicist și eminent traducător de poezie. Criticul și istoricul literar Eugen Simion îl introduce pe acest scriitor în masiva lucrare „Scriitori români de azi”, volumul I (1978), în capitolul „Continuitate și ruptură. Poezia evenimentului”, alături de Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc și Emil Botta.

Miron Radu Paraschivescu s-a născut la Zimnicea în 2 octombrie 1911 și a urmat școala primară la Vălenii de Munte, unde-i fuseseră transferați părinții, ca învățători, cursurile secundare, la liceul „Petru și Pavel” din Ploiești, Artele Plastice la Cluj și București și Filologia la Facultatea de Litere și Filosofie din București. A debutat în 1926, în revista „Povestea vorbei” la Vălenii de Munte, cu versuri optimiste, semnând cu pseudonimul Emil Soare, iar pe cele sumbre, cu pseudonimul Radu Nour. Membru al Partidului Comunist Român din 1933, a colaborat la majoritatea revistelor de stânga ale vremii: Cuvântul liber (1935), Reporter (1936), Era nouă (1936), la care este secretar de redacție, apoi la „Timpul”, unde semnează cu pseudonimul Paul Scorțeanu, la revistele Korunk (1936) și Facla (1938-1939). Între 1944 și 1946 activează ca redactor la Scânteia și România liberă.

După război îl găsim redactor șef la Revista literară (1947) și la Almanahul literar din Cluj (1949). A fost unul dintre cei mai pasionați animatori de publicații și de cenecluri literare, preocupat de descoperirea și sprijinirea tinerelor talente. Marea vocație a lui Miron Radu Paraschivescu - găsim în Eugen Simion - se manifestă pe alt plan. Puțini scriitori au fost iubiți, ca el, de către tineri și puțini au avut, ca el, un mai mare și mai statornic cult pentru talentul tânăr. Își făcuse, de când era el însuși tânăr și neîndurător în judecăți, un scop și o mândrie în a descoperi pe alții. În prefața la „Versul liber” scrie, parafrazând ceea ce Jean Cocteau spusese despre Raymond Radiguet, că nu-și revendică alt merit în istoria literaturii române decât acela de a-i fi descoperit pe Marin Preda și Geo Dumitrescu. În „Viața ca o pradă”, Marin Preda face, la rândul lui, tânărului descoperitor un portret memorabil: „privire ageră, minte limpede, repede introdusă în problemă, râs sincer, înecat, curiozitate aproape patologică pentru literatură și stimă mistică pentru profesiunea de scriitor.

Toate aceste însușiri s-au păstrat proaspete până la moarte. Miron Radu Paraschivescu era pentru tinerii din anii '60 o instituție. Cine voia să aibă un certificat de talent trebuia să treacă pe la Vălenii. Și Miron Radu Paraschivescu nu stătea mult pe gânduri. Semna dovezi de talent, publica necunoscuți, îi semnala în presă. (...) Mic, cu un trup ușor încovoiat și cu mersul împiedicat, ca și când (zicea un prieten al scriitorului) ar fi purtat mereu galoși, cu o față de culoarea humei arse, devorată de doi ochi extraordinar de vii, Miron Radu Paraschivescu iradia simpatie, încredere și un inegalabil spirit de camaraderie.

Avea uneori cruzimi în judecată care veneau dintr-o mare, irepresibilă naivitate”. (p. 32) Cu poezii răzlețe, Miron Radu Paraschivescu a debutat în cercurile de avangardă și a susținut în articolele sale radicalizarea liricii românești, dar poemele sale de la început (strânse mai târziu într-o culegere) respectă maniera poetică tradițională, trec puțin prin tristețea bacoviană, prin corbii solitari și cavouri, prin muzicalitatea și imaginația simbolismului. Traducător fervent, sigur că lasă uneori să se întrevadă în poezia proprie anumite influențe străine, iar jurnalistul Miron Radu Paraschivescu imprimă și în poeziile lui coborârea în lumea străzii, implicarea în realitatea cotidiană, ușoara manieră narativă... Debutul editorial poetic îl realizează în 1941 cu volumul „Cântice țigănești”. Acesta este volumul care l-a consacrat ca pe unul dintre cei mai importanți poeți ai generației sale. Însă el însuși l-a considerat modest, o prelucrare a unor cântece folclorice sau o adaptare după „Romancero Gitano”, de Federico Garcia Lorca.

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

Independența prin Cultură

„În realitate, volumul acesta, care la apariție (spune Florin Manolescu) a avut semnificația unui protest îndirect împotriva fascismului, identifică valorile ascunse ale umanității, ca Tudor Arghezi în <<Flori de mucigai>> sau, mai târziu, Eugen Barbu în <<Groapa>>. Poemele se organizează într-un sistem complex în care accentul cade, în aparență, pe conflictele erotice sau sociale, exprimate pitoresc și violent, printr-un limbaj argotic și prin întrebuintarea culorilor tari (roșu, negru)”. În același timp, volumul aspiră către o reprezentare a unei lumi complicate, în care suntem constrânși să ne recunoaștem. Protestul se întrevede prin forma simțurilor libere și a voluptăților sălbatice. Asasinarea poetului spaniol Federico Garcia Lorca, în 1936, l-ar fi hotărât pe poetul nostru să reia tema frumoaselor „romanceros” într-o figurație lirică nouă. Chiar dacă baladele „Nevasta mincinoasă”, „Cântic de fată neagră”, „Cântic de lună”, și „Cântic de poterași” ar fi niște traduceri infidele din „Romancero gitan” (1924 - 1926), poeziile românului introduc un limbaj original. Volumul „Cântice țigănești” cuprinde 17 „Cântice de lume”, 11 „Balade” și un epitaf inspirat de Anton Pann.

Întâlnim la Miron Radu Paraschivescu romane sfâșietoare de jale, poeme erotice, „cântice” de dragoste bolnavă, în limbaj colorat. Farmecul poemelor vine din stăpânirea ironiei în fața unui obiect cu aparențe nereserioase. Dintr-o primă ochire se vede limbajul argotic (gagică, îndelicat, amurează, candriu, dată-n Paște) care place și omului cult suprasaturat de abstracțiuni. Miron Radu Paraschivescu vine în întâmpinarea limbajului lui Mateiu Caragiale și al altora cu un bogat repertoriu din zona Obor, fără a imprima trivialitate sau parodie cultă după cântecele lăutărești. O altă trăsătură observată imediat în „Cânteci(le) țigănești” este violența pasiunii. Lumea aceasta de

margine este atinsă de boala rea a iubirii, ceasul este trist, ulița pustie, cerul lăcrămează, tâmplarii bat cuie-n sicrie, la lumina micșorată a lămpilor se topesc ca ceara ființe pătimase și misterioase. Dramele sunt date de trădări, de nepotriviri, de fuga cu un „domnișor”. Romanțele au un sâmbure epic, o istorie „șucară”. Un ginerică fuge cu o țigancă, lăsând mireasa fată și petrecerea „izmenită” (Cântic de nuntă).

Istoria se încheie cu un suspin neputincios în fața bolii fără leac: „Spune, inimă, de știi,/ leac ales pentru candrii;/ spune leac nedovedit,/ pentru boala de iubit!”... În portrete, poetul uzează de culorile romanței lăutărești, de ironie. Iată cum este creionată femeia mincinoasă ce se dă drept fată mare: „Nici crinul, pe ochii mei!/ n-are piele ca a ei;/ nici un diamant de-ar fi,/ ca ea tot n-ar străluci.// Șoldurile ei, prin dește/ îmi scăpau, să zici că-i pește;/ șolduri mici, de fată mare,/ când de foc, când de răcoare./ De când mama m-a făcut,/ așa drum n-am mai bătut;/ călăream pe luna plină,/ trupul ei de ciută lină”. Baladele devin mai mult epice, au un comentariu umoristic și eroii sunt demitizați. Fantele de Obor, iubăreț de mahala, cuțitar, barbușiu este lovit mișelește de un țigan „cu mâna scurtă” și moare sfidător cu țigara în gură, nu înainte de a-l „mucli” pe mișel. (Fante de Moarte).

În genul ei, balada este desăvârșită (Eugen Simion): mișcare epică, portret esențializat, conflict, suspans, batjocorirea eroului (Spune, bă, tot te mai doare?), ca în final să apară imaginea lui ideală (...). Rică poartă toate insemnele frumuseții virile în viziunea periferiei urbane: ghiers cântător, ochi de migdale, pas legănat de boier, iuteală în mânăuirea cuțitului, tehnică în jocurile de noroc, eleganță vestimentară, putere de seducție. În lumea lui, Rică este un erou. El primește cu ironie moartea: „Treci, vântule, fără teamă,/ că nu te mai bagă-n seamă/ nicio pirandă-mpudrată/ cu buzele de mușcată!/ Poci, tu, vântule să treci,/ că focul lor n-o să-l seci,/ și nici lacrămile lor,/ după Rică din Obor!”.

Țiganiile lui Miron Radu Paraschivescu trăiesc într-un perimetru al erosului. Se bocesc, se întristează, acuză injustiții insuportabile, dar nu trec niciodată dincolo de hotarele „focului”. Este libertatea și orgoliul lor. Bărbatul are un sentiment acut al onoarei. („Eu, ca un țigan ce sunt,/ am obraz și am cuvânt”). Tema mândriei virile, esențială în „Cântice țigănești” amintește de sentimentul onoarei din literatura iberică. În „Cânticele” lui Miron Radu Paraschivescu erosul trece cu o înfățișare de semeață sălbăticie prin comedia limbajului. „Miron Radu Paraschivescu (...) râzând de miturile înalte, creează propria mitologie lirică. Din ea va ieși o întreagă școală poetică” (de la Geo Dumitrescu la Marin Sorescu).

(Eugen Simion) Odată cu volumul „Laude și alte poeme” (1959), stilul poetic se schimbă. Dispare retorica a la Walt Whitman din primele poeme, la fel dispare lirismul sentimental și ironic din „Cântice”. Versul se clasicizează și anecdota și morala pătrund în poem. Miron Radu Paraschivescu se uniformizează cu ceilalți confrăți ai generației lui. În volumul „Cântarea României” apar figurile istorice, embleme ale patriotismului românesc: Crișan, Cloșca, Tudor Vladimirescu, Bălcescu, anul 1907 și alte figuri ale durerii. Poemele devin didactice și reflexive, fără originalitate. „Versul liber” (1964) cuprinde poeme vechi și noi și autorul își schimbă din nou programul poetic. El definește versul liber ca pe o libertate dictată de ordinea superioară a creației, „liber de orice vorbărie” - întâia exigență a versului liber. Noul poet trebuie să renunțe la instrumentele clasice, să recurgă la o muzică nouă, la o ordine în dezordine. Versul cantabil va fi înlocuit cu o metaforă șocantă.

Miron Radu Paraschivescu realizează de data aceasta ceea ce s-a numit „poezia cotidianului”. Capodopera acestui volum este „Balada păguboșilor”, poezie antipoetică, o acumulare de lucruri, nume, referințe geografice, avioane supersonice, măgăruși domoli, elefanți, păduri virgine ale Braziliei, tomate, femei frumoase, șomaj, trenuri aeriene newyorkeze, tramvaie bucureștene. Cei care pierd în amalgamul ăsta al lumii materiale și spirituale sunt păguboșii: „ei sunt cei care dau, care fac, care trag, care-ndură, care/ nu trăiesc decât ca să dăruie, să se dăruie/ din tot ce au și mai

ales din tot ce n-au...". Lumea progresa, planetele se mișcă în liniște datorită prezenței neîntrerupte a păguboșilor, asociați în U. I. P. A. P. („Uniunea Internațională Permanent Activă a celor Păguboși”). Printre aceștia se află ca mare păgubos poetul însuși. Versurile sunt cu desăvârșire prozaice.

Iată morala: „Nu vă temeți că o să pierdeți:/ Eternitatea se cucerește doar în paguba clipei/ Și ca să fiți cu toții victorioși,/ Învățați, frații mei, să fiți și nițel păguboși!”. În volumul „Tristețe” (1968), poetul încearcă o nouă formulă poetică, alta. În fața timpului nimicitor, el alege din artă cea mai puțin vulnerabilă formă, statuia, „creația pietrificată”: „Coloane, albelor fecioare,/ Duh exprimat în piatra goală,/ Ce duh străin să mai doboare/ Această veghe minerală?”. Simbolul durabilității construite de mâna omului ar fi pentru poetul nostru „Parthenonul renăscut”. „Tristețe” reprezintă, (cf. Eugen Simion) după „Cântice țigănești”, cartea cea mai bună a lui Miron Radu Paraschivescu”. Din volumul „Ultimele” (1971), criticul extrage doar un „formidabil vers”: „Nu cred în libertate cât nu e-a tuturor”. Un capitol merituos al operei lui Miron Radu Paraschivescu îl formează traducerile din mari poeți ai lumii, cu precădere francezi: Arthur Rimbaud, Louis Aragon, Charles Peguy, Robert Desnos, Rainer Maria Rilke, Iannis Ritsos, Maxim Gorki, Giuseppe Ungaretti, Andre Malraux, Alexandru Pușkin, Federico Garcia Lorca, San Juan de la Cruz etc. Pentru traducerea poemului „Pan Tadeusz” sau „Ultima încălcare de pământ în Lituania” de Adam Mickiewicz a primit în 1956 premiul „George Coșbuc” al Academiei Române. Și-a încercat talentul și în teatru („Asta-i ciudat”, „În marginea vieții”, „Irezistibilul Bolivar”) grupate în „Scrieri” III, 1975, fără mari succese însă.

„Jurnalul” ar fi opera cea mai importantă a lui Miron Radu Paraschivescu, dominat de două mituri: politicul și erosul. (cf. Eugen Simion) El și-a notat „fără să-și aleagă vorbele, în chipul cel mai fidel posibil, experiențele în aceste două domenii, care tulbură, cu adevărat, conștiința modernă. Jurnalul vrea să fie, în acest fel, nu conștiința unei epoci, ci experiența unui cobai manipulat de istorie și tulburat, în interior, de teribile mecanisme obscure. Iese, indirect, o literatură comparabilă, prin ardoarea cruzimii ei, cu aceea a lui Georges Bataille. Profetismul lui, de asemenea puternic, niciodată însă constrângător, sprijinit pe dogme, profetismul lui încuraja inobediința, starea de indignare, pentru ca istoria și societatea să rămână sănătoase.

De dragul istoriei, Miron Radu Paraschivescu nu admitea sacrificiul individului. Milita pentru libertatea lui, considerând că libertatea generală începe cu libertatea fiecăruia. Păstra, când spunea toate acestea, un vesel aer conspirativ, fața nu-i devenea posomorâtă sub povara ideilor neobișnuit de grave. Miron Radu Paraschivescu era, indiscutabil, un om inteligent și profund, simpatic la modul muntelesc, cu umoarea schimbătoare, ca și fragila lui sănătate. Prețuia până la divinizare pe Malraux și, dacă dădăm crezare cronicii orale, a fost însurat de mai multe ori decât patronul său spiritual, Anton Pann”. (de cinci ori) A murit, fiind foarte bolnav, în data de 17 februarie 1971, la București.

Cleopatra Luca